

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ethices Christianae, Libri Tres

Daneau, Lambert

Genevæ, 1579

Cap. XV. De externis nostrarum actionum causis, quæ efficientes dicuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41242

CAP. XV.

De externis nostrarum actionum causis, quæ
efficientes dicuntur.

XTERNÆ VERÒ nostrarum (id est earum, quæ hominis propriæ sunt) actionum causæ variæ & multiplices explicari, atque recenseri possunt: è quibus etiam ipsis aliæ sunt viciniore & propinquiores causæ, aliæ remotiores, & magis alienæ. Ac primùm quidè rectè Arist. *τρία ὄντιν, αἰτ, ἐν τῇ ψυχῇ τὰ κίνησι περὶ ζῶον ἢ ἀλλοθίας, αἰσθησις, νοῦς, ὁρεξις*, id est, *Tria sunt in animo omnis actionis & cognitionis nostræ principia, sensus, mens, appetitio.* Nam si vniuersum actionum nostrarum genus quatenus illæ sunt vel naturales vel morales spectamus, certum est quicquid vel natura impellente, vel recta educatione & ratione monente facimus, illud omne vel à sensibus nobis in fitis, vel ab appetitus nostri vi, vel à luce mentis proficisci. Naturalium enim actionum quæ dicuntur, & sunt nobis cum brutis communes, causæ in nobis ferè sunt duæ, sensus & appetitio naturalis. Moralium autè, & earum, in quibus rationis laus, vel vituperatio aliqua versatur, actionum fons & causa in nobis est, partim mēs ipsa & ratio qua sumus à Deo præditi, partim etiã voluntas nostra. Sed illæ causæ non sunt externæ, id est, extra nos, quemadmodum antea docuimus: sed interna & verissima, & proxima nostrarum actionum principia. Nos autem de
externis

externis iam quærimus, non autem de internis. Itaque illæ iam explicatæ causæ ad hanc quæstionem non pertinent. Sed nec eiusdem authoris in eodem opere alius locus, qui est libro 2. capite 5. hîc spectandus est, ubi ait, *Tria esse in animo, quæ nostris omnibus actionibus, imprimis autem moralibus, tanquam substernuntur, & causam præbent.* Illa autem sunt, affectio, quam appellat πάθος. M. autem Cicero libro 1. de Officiis *ὀρέξις* & appetitum: facultas, quam idem Aristoteles *δύναμις*: & denique habitus, quem ille vsitato nomine *ἔξις* dixit. Est autem πάθος, siue ὀρέξις hoc loco, id est, affectio siue appetitus, comotio quædam nobis ad aliquid expetendum naturâ ingenita, ne lapides, & stipites essemus. *Δύναμις* autem & *ἔξις* quid sint, postea dicetur. Sed illa tria non sunt externæ actionum nostrarum causæ, imò potius earum tanquam materia quædam, ad quam expoliendam virtutes accedunt. Quid igitur? Maximæ & præcipuæ actionum humanarum causæ, quæ externæ dicendæ sunt, rectè enumerantur duæ primariæ: duæ autem secundariæ & accedentes. Ac primariæ quidem

vel,	} Dolor	} Secundariæ	} Prava

Præclare enim à Platone acceptum refert Aristoteles libro 2. Ethic. cap. 3. *Διὸ δεῖ ἡμετέρας πρὸς ἐὶ-δὸς ἐκ νέων*, id est, oportet nos ab ipsa ineunte ætate quodammodo esse institutos, vt boni euadamus, vel pessimi. Inde & illud natum, quod tam sæpe in libro *περὶ παιδείας ἀγωγῆς* inculcat Plu-

tarchus, *Educatio altera est natura.* Sed vt illud de educatione verum est, ita de voluptate quoque verum est, magnas ex voluptate, vel dolore, quem sentimus, ad bene vel malè agendum occasiones afferri. Id quod ipsa rerū experientia tam apertè docet, vt nihil sit in hoc probatione vel argumentis opus. Abducunt enim sæpe nos voluptates blandissimæ dominæ, ne faciamus officium: itémque dolores animi, & corporis cruciatus nos terrent, & auocant, vt maxima ad bene beatèque viuendum adiumenta consequutus videatur, qui quibus rebus oportet vel dolere, vel delectari potest. Sed præter voluptatem & dolorem sæpe ad agendum lucro vel damno homines ducuntur, & alliciuntur. Nam agit ea ferè lubentissimè quisq; ex quibus commodum aliquod sperat: detrectat autem ea, in quibus aliquod suum incommodum videt versari. Vnde fit, vt commodum sicuti suaue inter causas externas bene vel malè agendi recenseri possit. Cæterùm odium quoque, amicitia, metus, cæteræque animi vel affectiones, vel perturbationes, inter externas actionum nostrarum causas recensentur, sed remotiores. Omnium virtutum seminarium pietas ab Ambrosio nominatur rectè. De quibus omnibus vna hæc regula est statuenda: Vt in turpibus quidem actionibus, quò minus eæ causæ externæ, in hominis ingenium & mentè cadunt, eò actiones ipsæ turpiores habeantur. In actionibus autem honestis, quò magis eæ causæ externæ, in viris bonis spectantur & probantur, eò quoque actiones ipsæ nostræ laudabiliores atque

que honestiores esse censeantur. Et de causis quidē actionum nostrarum tum internis, tum etiam externis, hactenus. Veniamus ad earum tum subiectum, tum etiam materiam, & obiectum, quod appellatur.

CAP. XVI.

De actionum, quæ hominis propriæ sunt, tum subiecto, tum etiam materia & obiecto.

QUOD autem sit actionum earum quæ hominis propriæ sunt, subiectum, variè quæsitum est. *Quantum enim omnes virtutes, etiã ea, quæ per corpus operantur, in animo habitant,* quemadmodum lib. i. De nuptiis ca. 4. præclare scribit Augustinus: non est tamen sola hominis anima omnium actionum, quæ hominis propriæ sunt, subiectum. Nam actio totius *ὁμοῦ καὶ τοῦ σώματος*, & indiuidui proprium effectum & opus est, id est, animi & corporis communis agitatio & effectio, non solius animæ, non item solius corporis propriæ: quemadmodum ipsa sensatio est corporis & animi communis quædam operatio, uti constanter docetur in Philosophorum scholis. Quæ enim agimus tanquam homines, ea partim rationis imperio, partim corporis ministerio efficiamus, ut utraque nostri pars suam in iis actionibus vel laudem, vel pœnam meritò reportet. Sic peccata puniuntur, sic virtutes ipsæ à Deo